

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊАТИ

Haftalik gazeta 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan

www.uzas.uz

2023-yil 13-oktabr №40 (4751)

Оқил САЛИМОВ,
академик

ҚИРҒИЗ-ЎЗБЕК ДЎСТЛИГИ ТИМСОЛИ

Давлатимиз раҳбарининг ташқи сиёсат масалаларида олиб бораётган очиқлик ва шаффофликка асосланган ёндашувларидан келиб чиқиб, ўзбек-қирғиз муносабатлари ҳамкорлигининг турли соҳаларида авваллари ҳаёлга келтириш ҳам мумкин бўлмаган мулоқотлар йўлга қўйилди. Бу ҳол Қирғизистон ҳам аъзо бўлган Туркий давлатлар ташкилоти фаолиятида, Халқаро туркий маданият ташкилоти (ТУРКСОЙ) томонидан амалга оширилган ва оширилаётган савобли ишларда ҳам ўз ифодасини топмоқда. Хусусан, “Туркий адабиёт дурдоналари” 100 жылдги асарлар тўпламининг 9 жылдини қирғиз адабиёти ташкил этгани ҳам бунинг ёрқин далилидир. Албатта, адабий алоқалар ҳақида сўз кетганда, Ўзбекистоннинг улкан дўсти, буюк адиб ва жамоат арбоби, ўзбек халқи учун ҳам азиз ва қадри Қинғиз Айтматов сиймоси кўз ўнгинизда гавдаланади. Истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватлаш “Улуғбек” жамғармаси раҳбари, академик Оқил Умурызқович Салимов бу йил таваллудининг 95 йиллиги нишонланаётган атоқли адиб Қинғиз Айтматов билан ўзбек зиёлилари ўртасидаги ижодий муносабатлар мустаҳкам боғланиб туришига ўзининг муносиб ҳиссасини қўшиб келганини инobatга олиб, бу мавзуда у киши билан суҳбат уюштиришга азм этдик.

— Оқил Умурызқович, Сиз Қинғиз Айтматовни ёзувчи сифатида танила бошлаган чоғларидан яхши биласиз...

— Тўғри айтасиз. Ўтган аср ўрталарида адабиёт ва санъатдаги схематизмни ёриб ўтишга табиий истеъдоди билан уринган бир қатор ёшлар кириб кела бошлади. Улар сохта ҳамду сано, тўқиб чиқарилган воқеа-ходисалардан кўра кўпроқ ўз кўзлари билан нарсаларни коғозга тушира бошладилар. Бизнинг эс таниб, болаликдан ўсмирликка ўтар чоғларимиз Иккинчи жаҳон уруши даврига тўғри келган эди. Қинғиз Айтматов ҳам бу урушнинг барча кийинчиликларини бошидан ўтказиб улғайган. Кийинчилик кўрган одамлар қаҳри қаттиқ бўлади, деган гап тўғри эмас. Улардаги меҳр ўзгача, ҳаёт шукронаси ҳам шундай. Қинғиз ана шу кўрган кийинчиликлари, оғир ҳаёт жабҳасида ажойиб одамлар борлигини топиб ёзди. Қолаверса, адабиётга тоза нафас кириб кела бошлаши билан маданият ва санъатнинг, адабиётнинг бир қолипга тушиб қолганини айтиб чиқадиغانлар ҳам топила бошлади. Бу янгилик эди. Адабиётдаги янгилик эди. Адабиётнинг жамият ҳаётидаги ролидан ташқари, унинг

объекти қандай бўлади, инсонга муносабати ва олиб чиқадиган муаммолари-чи, деган саволларга жавоб излаш имкониятлари юзага чиқишида Қинғиз Айтматовнинг роли қатта бўлди. Бу жараёнда эркин ҳаво таъсиридаги ўзбек адабиётига ҳам ўзгача нафасдаги истеъдод эгалари кириб кела бошлади. Одил Ёқубов, Пиримқул Қодиров каби қатта ёзувчилар ҳам илк асарларини ўшанда эълон қилишган эди. Улардаги дадиллик, ўзига хослик дунёда китобхонлар эътиборини тортиб, ўз мухлислари пайдо бўлди. Қирғиз ва рус тилларида самарали ижод қилган Қинғиз Айтматов бу сафнинг бошида турди. Жаҳонга машҳур бўлган чоғида ҳам у ўзбек адабиётини қатта қизиқтириш билан кузатиб, фикр-мулоҳазаларини билдириб борарди. Ўзаро суҳбатларимизда шу ҳақда кўп гаплашардик.

— У маҳалларда рус тилида ижод қилиш кўпроқ аҳамиятга эга бўлганми?

— Ҳа, шунча. Кўп миллатли давлат ҳисобланса-да, Шўро ҳукумати мафқурасида “совет кишиси” деган тушунча шакланган эди. Рус тили кишилар ўртасини боғлаб турарди. Русул Ҳамзатов рус тилига таржима қилинган шеърлари орқали ном қозониб, Ўлжас Сулаймонов ҳам

шу тилда ижод қилишса-да, миллийликларини йўқотишмаганди. Биз ҳам рус тилида иш олиб борганмиз. Шароф Рашидов ҳам рус тилида иш юритган. Бу ҳодисанинг мазмун-моҳиятига тузук-қуруқ етмай туриб, бутунги кунда негатив муносабатда бўлаётганларни ҳам тўғри тушуниш керак. Аммо гап шундаки, “совет кишиси” тушунчаси мана шу кўп миллатлардан бирорчасининг маҳрамига тушмаган бўлса-да, аҳоли нуфузининг кўплиги ва бошқарув қўлида бўлган Москва-нинг инон-ихтиёрида эди. Шунинг учун, бугун бой берилган бу кишилар русларнинг ўзигина эмас, бошқа миллатлар вакиллари ҳамдир. Қинғиз Айтматовнинг, адашмасам, айниқса, Ўрта Осиё республикалари адабиётларида тенгдошларидан бир ҳисса устун жиҳати ҳам шунда, давр тақозосига кўра, рус тилида ижодини бошлаганида бўлса, ажабмас. Қинғиз Айтматов ана шу мухитнинг фарзанди эди. “Абай” трилогиясини битган улкан қозоқ адиби Мухтор Аvezовни ўзининг устози деб биларди. Қинғиз Айтматовнинг жамият ва халқ ҳаётига оид ёрқин фикрларга бой илк асарлари марказий нашрларда эълон қилиниб, кенг жамоатчилик назарига туша бошлаганига рус тилида ижод қилгани таъ-

сири ҳам қатта бўлганини инкор этиб бўлмайди. Ёзувчининг машҳур “Жамила” қиссасини шу тилдан машҳур француз ёзувчиси Луи Арагон французчага ўгирди, “Жаҳондаги энг гўзал севги қиссаси” номли мақола ёзди. Унинг бу мақолада Қинғиз Айтматовга тан бергани бутун Иттифокка тан бергани бўлган Парижда, киноролл ва инқилоблар маскани бўлган Парижда, хар бир тоши бирор тарих ёки афсонадан шаҳодат берадиган кўп асрли раҳбарлар маскани Парижда, бошидан кўп савдоларни кечирган, кўп нарсаларни кўрган ва билган шу Парижда “Жамила”ни ўқидиму, ногаҳон “Вертер” ҳам, “Вероника” ҳам, “Антоний ва Клеопатра” ҳам, “Манон Леско” ҳам, “Севги тарбияси” ҳам, “Доминика” ҳам — ҳамма-ҳаммаси кўзимга кўринмай қолди. Ромео ва Жульетта ҳам, Паоло ва Франческа ҳам, Эрнани ва Доля Сол ҳам... Чунки мен жаҳонда тенги йўқ энг гўзал севги қиссаси — “Жамила”ни ўқиган эдим.

— Бу қисса ҳақида турли-туман баҳс-талаш тортишувлар ҳам бўлиб туради.

— Бу ёғи энди мутахассис адабиётшуносларнинг иши. Мен ўзим гувоҳ бўлган Қинғиз Айтматовнинг ҳам ёзувчи, ҳам шахс сифатида юксалиб боришидан хабардорлигимни айтаман. Қинғиз Айтматов буюк ёзувчи эканидан ташқари, дунёни жуда кенг кўламда идрок этадиган бағрикенг инсон эди. Хабарингиз бор, менга улуғ давлат ва жамоат арбоби, ўзбек маданиятининг жаҳонга чиқишини орзу қилиб, ўзи ҳам кўплаб асарлар ёзган, республикамизнинг узок йиллар бошқарган Шароф Рашидов билан ёнма-ён ишлаш насиб этган. Мен идеология масалаларига масъул эдим. Шунинг учун Шароф Рашидовнинг хузурига келиб-кетадиган барча ижодкорлар билан учрашиб суҳбатлашши, уларнинг дарду ҳасратларини тинглаш, амалий ёрдам кўрсатиш каминанинг зиммасида эди. Бир нарсани холисона айтишим керак, Шароф Рашидов адабиёт ва санъатга жуда кенг имкониятлар яратиб берган эди. “Йилт” этган истеъдод учқунининг назаридан четда қолмасди.

She'riy lahza

Мухаммад РАҲМОН

ЁМҒИР МАШОУРАСИ

Осмон содда, осмон тенг кўрар
Оқилни-ю, ақли қосирни:
Халқобларда “чучвара” тугар
Ёмғирлари Усмон Носирнинг.

Фикрларин тилкалаб оқар,
Шоирдан сўрар шарҳини.
Ҳам қувонч, ҳам дардига ёғар
Ёмғирлари Рауф Парфининг.

Ялтирайди нурда оқариб,
Таралгандай чилтор қиллари.
Бу, шубҳасиз, Абдулла Ориф...
Ориповнинг шан сатрлари!

Қайси номда,
Қайси мақомда,
Сўроқлайди нимани, кимни —
Юриб чиқар тонгача томда
Ёмғирлари Абдулҳакимни.

Ишқ йўлида саргардон-сарсон,
Жондан кечмак саодат бўлди.
Ёмғирингиз, Мухаммад Раҳмон,
Соябондан йиқилиб ўлди.

Парвардигор, таважжухинг бор,
Ҳар амалинг, чизгиларингиз.
Шоир уни тақдор ва тақдор,
Ўтказар онг, сезгиларидан.

Тўксон тўққиз сифатинг, тарзинг,
Тўксон тўққиз исмингга қасам:
Барҳақ маъбуд, холиқсан ўзинг!
Ар-Раҳимсан, Раҳмон, боқарам!

Битта ёмғир баҳона бўлиб,
Мана, қанча сатрлар тиздим.
Фақат кўнглим тўлмади тўлиб,
Улуғроқсан сўздан-да, сездим.

Ҳасратлашар боғ билан ёмғир,
Қуюқлашар шивир-шивирлар.
Ошиқмикан, савдойи шоир, —
Ху, йўлакда қимдир ғивирлар.

Изхор истар, тавалло истар,
Балки ундан юрак садоси.
Балки шундан юргандир музтар,
Битта сўзинг бўлиб адоси.

Бўлмасин у бошқалардан кам,
Иймон қадар тийрак кўзни бер.
Савлат берма сенга ўнга, эгам,
Давлат берма — ўша сўзни бер!

Сабр бергин, илҳом, илойим,
Рух парвози, дил рози билан.
Давраларда бор бўлсин доим,
Ўз ёмғири — овози билан!

АДИБНИ ХОТИРЛАБ

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасида ёзувчи ва журналист Ўқтам Усмонов таваллудининг 85 йиллигига бағишланган адабий-маърифий тадбир бўлиб ўтди. Унда жамоат арбоблари, таниқли ижодкорлар, ёшлар, санъаткорлар иштирок этди.

Тадбир аввалида адиб қаламига мансуб “Гирдоб” романи асосида тасвирга олинган видеофильмдан парча намойиш қилинди. Ўзбекистон Қаҳрамони Иброҳим Гафуров, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Мухаммад Али, Ўзбекистонда хиз-

мат кўрсатган журналист Маматқул Ҳазратқулов, Ўзбекистон халқ артисти Эркин Қомиллов ва бошқалар адибнинг ибратли ҳаёт йўли, бетақдор ижодига доир илиқ хотиралари билан ўртоқлашдилар.

— Ўқтам Усмоновнинг “Гулдаста”, “Нотинч кеча”, “Сирли соҳил” ҳақида тўпламлари истеъдодининг бир қиррасидир, — деди Ўзбекистон Қаҳрамони Иброҳим Гафуров. — “Гирдоб” романи эса унинг забардаст ижодкорлигидан далолатдир.

Тадбирда уюшма раиси ўринбосари Ғайрат Мажидов ёзувчининг “Танланган асарлар”и ҳамда “Ўқтам Усмонов замондошлари хотирасида” китоблари нашрдан чиққанини таъкидлади.

Зулайхо АХМАДЖОНОВА

Тошкент шаҳар Олмазор тумани “Қуёш” маҳалласи кутубхонасида Ўзбекистон Қаҳрамони, Ўзбекистон халқ шоири Эркин Воҳидов хотирасига бағишланган “Инсон ўзинг” номли маънавий-маърифий тадбир бўлиб ўтди.

“ИНСОН ЎЗИНГ”

Тадбирни Ўзбекистон Фанлар академияси асосий кутубхонаси директори Зухра Бердиева очди. Унда “Жаҳон адабиёти” журнали бош муҳаррири Ахмадҷон Мелибоев, таниқли ёзувчи, Олий Мажлис депутати Хуршид Дўстмуҳаммад, филология фанлари доктори, профессор Баҳодир Қарим, Ўзбекистон халқ артистлари Малика Иброҳимова, Гавҳар Зокирова, “Замин” студияси раҳбари, режиссёр Саъдулла Абдуллаев, шоирнинг оила аъзолари ва мухлислари иштирок этди.

Тадбирда Эркин Воҳидов ҳаёти ва ижодига бағишланган “Инсон ўзинг” номли китобга қиртилган илмий мақолалар, хотира ва эсселар ҳақида ҳам тўхталиб ўтилди. Уларда бугунги адабиёт, маданият ва санъат вакиллари, улуғ шоир мухлислари ҳамда яқинларининг ҳароратли сўзлари, дил изҳорлари баён этилган.

“ЗАКОВАТ” АДАБИЁТ МАЙДОНИДА

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасида “Адабиёт майдонида “Заковат” интеллектуал ўйини” тадбири бўлиб ўтди.

Ҳамюртларимиз, айниқса, ёшларнинг сеvimли интеллектуал мусобақасига айланган бу ўйиннинг 1-тур дастлабки беллашуви учун адабиёт дунёсига ўз овози, дадил ижодий қадамлари билан кириб келган энг иқтидорли ижодкорлар танлаб олинди.

Маълумки, давлатимиз раҳбарининг “Заковат” интеллектуал ўйинини аҳоли ўртасида оммавий-маърифий ҳаракатга айлантириш ва бошқа интеллектларни ривожлантиришга оид чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори бугун ёшларнинг билим ва тажрибаларини бойитиш ва мустаҳкамлашда дастуриламал бўлмоқда.

Мазкур тадбир ёш ижодкор-

ларнинг ўз қобилиятларини ривожлантиришга бўлган интилишини қўллаб-қувватлаш, билим ва кўникмаларини янада ошириш мақсадида ташкил этилди. Унда “Тафаккур қилайлик”,

“Хилол”, “Орион”, “Ёй” жамоалари ўз билимларини синовдан ўтказди.

Завқли кечган “Заковат” интеллектуал ўйинида ёш ижодкорларнинг адабиёт, адабиёт тарихи, ноширлик, маърифий соҳа бўйича билимлари синалди.

Назokat УСМОНОВА,
ЎЗА муҳбири

Кенесбай КАРИМОВ,
Ўзбекистон халқ ёзувчиси,
Қорақалпоғистон халқ шоири

ВАТАН ҲАҚИДА

Олам кезиб, денгиз, кўллари кўрдим,
Кўз илгамас сахро, чўллари кўрдим,
Нур-зиёга ташна элларни кўрдим,
Ўзиндан аълосин кўрмадим, Ватан!

Инсоннинг онаси танҳо бўлади,
Мардларнинг Ватани якто бўлади,
Сен учун юрагим дарё бўлади,
Ўзбекистон менга жонажон Ватан!

Дўстлик, бағрикенглик азал-аслингдир,
Ўзбек меҳнаткаш халқ – кўли олтиндир,
Энг буюк бойлигинг – элинг, халқингдир,
Она Ўзбекистон – жонажон Ватан!

ФЕВРАЛДА

БИР ТУП ҚАРАҒАЙ
Ёлғизоёк йўлнинг сўнгига
Тебранади бир туп карағай.
Шамол билан сирлашар танҳо,
Оқшомлари тепасидан ой.

Қарағайнинг остида битта
Бир ўриндик турар мунгайиб.
Йўлга дилгир боқар охиста,
Васл истар бариси гоийб.

Ўриндикка тил битса бирдан
Ғам-гуссасин сўйларди ёна.
Қандай айро тушди дийдордан,
Тунга айтар эди афсона.

Ох, кечмишнинг тилсиз гувоҳи,
Маънос қарар ойнинг нурига.
Ким келса-да, очиб кучоғин,
Пешвоз чикар у хузурига.

Борсам ҳар гал Дўрмон боғига,
Чорлар бир туп карағай мени.
Хушвақт дийдорлашув чоғида
Шу ўриндик эслатар сени.

Шовуллаиди бир туп карағай,
Ўтган кунлар кўшигин айтиб.
Олис дийдор кечмиш, хойнаҳой,
Билгум, энди келмайди қайтиб.

**ҚАРВОН ВА
ИП ҲАҚИДА**
Ривоят

Катта йўлдан тинмай қарвон,
Кеча-кундуз юрар экан.
Ола кўппак куйдириб жон,
Шу қарвонга хурар экан.

Қарвонбоши ўз манзилин
Кўзлаб йўлда борар шошиб.
Ола кўппак билмай холин,
Хураверар хаддан ошиб.

Бу бир кадамий ривоят,
Минг йилларким айтилади.
Хой, биродар! Бу чин ҳаёт,
Гоҳ-гоҳ унга қайтилади.

Умринг – синов, сирли манзил,
Бу йўлда йўловчи инсон.
Манзилга етгунча ҳар хил
Итлар учрар, бўлма хайрон.

Йўлдан қарвон ўтаверар,
Гоҳ сокин, гоҳ жадал юриб.
Ҳаёт давом этаверар,
Қолаверар итлар хуриб.

Итлик қилиб хурмаса у,
Ажабланиб қарар эдик.
Ғапибизга бериб ургу –
Эссиз шу хам итми дердик?..

Шунинг учун ҳар бир замон,
Қарвон келиб-кетаверар.
Ранжиб хафа бўлма, инсон,
Ит-итлигин қилаверар.

НАВОИЙ ҲАЗРАТИ

Ким у – қушлар тилини билган?
Сўз ишқиди бағрини тилган,
Овозаси бизгача келган,
Айтман, у – Навоий ҳазрат.

Кўли очик, юраги сахий,
Бир шоирким, қалби илохий,
Якқалам Дун назми саройи,
– Ким у? – десанг, Навоий ҳазрат.

Сўз уммонин ўқтам дарғаси,
Замон оша ортар ҳаваси,
Кўллаб турар бизни нафаси,
– Ким у? – айтгай, Навоий ҳазрат.

Қалб сандигин элга очган ким?
Сўз дурларин дилга сочган ким?
Мол-дунёдан четга қочган ким?
– Ким у? – десанг, Навоий ҳазрат.

Довруқ солиб элдан элларга,
Номи дoston бийрон тилларда,
Гул ундирган шайдо дилларда,
– Бу ким? – десанг, Навоий ҳазрат.

Турк сулуви сочларин тараб,
Оро берса тил лолдир, караб,
Хайрон эмиш аҷаму араб,
– Ким у? – десанг, Навоий ҳазрат.

Сира тинмай юк ортилган нор,
Сас-товуши сўнмас жанангдор,
Сўз мулкида буюк, бетакрор,
– Ким у? – билгин, Навоий ҳазрат.

СИНОАТИ

Ям-яшил барглари сарғайиши бор,
Шодликнинг ортидан келар ғам-гусса.
Оқкан дарё доим оқади такрор,
Йиллар ўтган сари чўкқайдир жусса.

“Тонгда чикаман”, деб ботади куёш,
Кўнглимни титратар кўзда томчи ёш.
Маҳшар куни қайта тирилмоқ аён,
Дунёда бир марта яшайди инсон.

ТАВАККАЛА ҚАЙИМИ

Таваккал деб қайикка минган одам
Тоқат қилмоқдан йўқ ўзга чораси.

Довулдан елканлар титрагай хар дам,
Ажал доми – сув билан ўт ораси.

Бўлмаса қайикнинг эшқаги, демак,
Бахти – таваккалдир инсон боласи.
Кўллоғчи – Аллоҳдан етса гар кўмак,
Тўқилмас бошидан бир соч толаси.

**АЙПТМА,
ЖИЙЕНБАЙ**

Бу дунё нимадир? Қарвон саройми?
Келган-кетганлардан хабар сўрайми?
Бир фурсат тўхтаб, мен ортга қарайми?
Билсанг, жавобини айтгин, Жийенбай.
Қани гунча очган гул, баҳор фасли?
Кўнгли гулларининг кизил, яшили,
Сарғайиб пишдими кузинг ҳосили?
Ортда қанча йўллар қолди,
Жийенбай?

Ранжиганмидинг ё десак, ёш шоир,
Неларга қодирсан чехрангда зоҳир,
Ёш шоир! – биз учун армондир, ахир,
Ортда қанча йиллар қолди, Жийенбай.

Адабиёт мисли сирли бир жаҳон,
Азалий чин ошик ошгайдир доvon,
Элдан олиб элга эдик армуғон,
Гоҳо ним, гоҳо кўнгли тўлди,
Жийенбай.

Йўл бошлар ҳамиша қарвоннинг нори,
Сочимизга кўнди йилларнинг қори,
Бузилмасин сира сафи-қатори,
Танилдинг энг аввал элда, Жийенбай.

ДУНЁ ИШИ

Эй биродар, англай билсанг,
Асли дунё бутун эмас,
Бу масканда ҳеч бир кимса
Боқий қолар устун эмас.

Бундан қарвон келган, кетган,
Доим манзилига етган,
Яхши-ёмон – бари ўтган,
Дарди олов – тутун эмас.

Ой-қушларнинг пинҳон сири,
Тонг отса қамаяр бири,

Олтин-кумуш кўлнинг кири,
Боғлаб қўйган итинг эмас.

Орзуинг тоғ, ҳавас минор,
Сени омад, сабринг синар,
Умринг шиша янглиг синар,
Мисли пўлат метин эмас.

Турфа шакли, ранги-туси,
Тенг келмас ҳеч тарозиси,
Эмассан кўнгли қозиси,
Вақт келса юз-бетинг демас.

Гоҳ жаҳлинг, гоҳ келар қуллинг,
Тортиб олар берган мулқин,
Кўлингдаги қалит-қулфинг
Сандигинг ё сейфинг эмас.

Қароматли дунё учун,
Кўриб, лол қолдингиз кучин,
Кетиб борар қарвон – кўчинг,
Бир лаҳза тўхтаин демас.

ЭЛИМ МЕҲНИТ

Мерос ота – боболардан,
Тилим, урфим, нақлим менинг.
Аму сўнги макон қилган,
Қорақалпоқ – халқим менинг.

Сенда томган қиндик қоним,
Меҳринг симирдим мен қониб,
Толеим юлдузи ёниб –
Тўғилган юрт – элим менинг.

Босган изим муҳрим – тамғам,
Боқолмайман сенга беғам,
Қутлуғ шоним, ризқ-насибам,
Ота макон – кўнглим менинг.

Шоир қалбим жон-жаҳони,
Мусафодир кенг осмони,
Кийик-жайронлар макони,
Дашту ёбон – чўлим менинг.

Фидодир юртга жонлари,
Одобли қиз-жувонлари,
Оқсоқол – қайвонилари,
Бағримдаги гулим менинг.

Ҳар гиёҳинг Ҳақдан тортиқ,
Одамларинг вазмин, босиқ,
Томчи сувинг болдай тансиқ,
Чанқаб келсам қўлим менинг.

Қорақалпоқ дер номингни,
Ота юртим, элим менинг,
Қаримтекли, шонингни,
Ёниб сўзлар – тилим менинг.

ДАРҒА

Тошқин дарё,
Омонат қайик,
Тўлқинлар урилар қирғоққа.
Елканлар ҳам қанотин ёйиб,
Довуларни чорлар бу ёққа.

Тебранади
Қайик бетиним,
Ваҳимали увиллар шамол.
Булуғ кунинг юзин бекитиб
Яширади бағрига дарҳол.

Кўнгиладар кин ва адоват,
Чайқалади тўлқинлар мисол.
“Қайик титраб турар омонат,
Қочоқларга бўлғайдир тимсол...”

Янграб қолар шу пайт бир овоз,
Тўлқинларнинг сасидан ўқтам:
– Ўтиринглар! – Вақт тиғиз, оз
Фурсат етди, ғаниматдир дам.

Қаршимизда турибди дарға!
Мағрур тикилади у кўлга.
“Қўл силтанглар хавфу хатарга,
Манзил узоқ, шошилинг йўлга!”

Сузиб борар омонот қайик,
Тўлқинлар-ки... жунбушли туйғу,
Кўнгиладар уйғотиб умид,
Чекинади хавотир – қайғу.

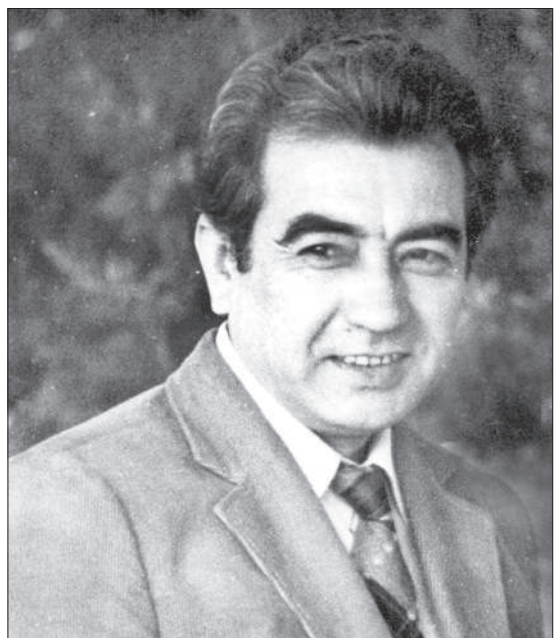
Манзил узоқ, сузиш серхатар,
Қисмат-азал бизга ноаён.
Дилда дардим тобора ортар,
Тинчлик бермай қийнар бир армон.

Шу боисдан туриб тонг сахар,
Отланаман тагин сафарга.
Қўрқитолмас уни хавф-хатар,
Йўл бошловчи –
Яшасин, Дарға!

**Қорақалпоқчадан Очил ТОҲИР
таржимаси**

Mahorat maktabi

Ўлмас УМАРБЕКОВ

1
Кимнинг овози бу? Ким куйлапти?
Булбулмикан сайраётган? Саъвамикан?
Булбул эмас сайраётган, саъва эмас, Бай Ва-
силнинг гўзал кизи –
Атина бу!

2
Бай Василни ўлдиришди. Қоратоғ этагида,
мақкор ёвнинг ўнтасига бас келди у бир ўзи.
Ўн биринчи ёв ташланиб, қилич санчди бағри-
га... Етти ёшли ўғли Илчо, гўзал кизи Атина
ёлғиз уйда ёлғиз қолди, етим қолди иккиси.

3
– Ўғлим, – деди ўлаётиб Бай Василь Ил-
чосига. – Сен етимсан, опанг етим, сўзла-
римни унутма: ўч олгин сен душманлардан,
ҳам асрагин опангни!

4
Бай Василни кўмдилар, Марица қирғогига.
Илчо билан Атина-чи, етим қолди иккови!

5
Кунлар ўтди, ойлар ўтди, Атина – енгил-
так киз, оғир жангда ҳалок бўлган отасини

унутди... Қачон кўрманг, деразанинг ёнида, у
кўчада. Тоғу тошда акси садо кўнгирак ови-
зиди. Кўнгли қўйди Атинага йигитларнинг
қачаси. Дейишарди гурур билан: “Ким куй-
лапти экан? Булбулмикан сайраётган, саъва-
микан? Булбул бундай куйлолмайди, саъвалар
ҳам! Бай Василнинг гўзал кизи Атина – бу!”

6
Шўрлик Илчо совчалардан гангиб кетди,
ахир, деди йигитларга, отасидек салмоқлаб:
– Атинанинг ўзида гап, ихтиёри ўзида!
Атина-чи? У ҳеч кимни ёқтирмасди,
суймасди. Қаҳ-қаҳ уриб йигитларни мазах
қилиб қуларди. “Кимга кўнгли кўяркин у,
кимга салом бераркин?” Қишлоқдаги бирон
одам буни сира билмасди...

7
Кунлар ўтди, ойлар ўтди, йил ўтди. Лаъ-
нати ёв яна келди бостириб.

8
Кўчалар қон. Доду фарёд тутиб
кетди оламни.

9
“Э, парвардигори олам! Ўзинг ма-
дад бер, босқинчини еримиздан ҳайдай-
лик”.

10
Ёшу қари жангга кирди... Тангри берма-
ди мадад. Беглар беги қилич солди шафқат
қилмай ҳеч кимга! Гўдақларнинг устида у
тулпорини ўйнагди, кексаларнинг кўз ёши-
га парво қилмади мутлақ, мевалари хил-хил
пишган боғларни пайхон этди, ўт чакнади
кўзларида, оғзи олов пурқадди, ятағони чак-
моқ қақди йигитларнинг бошида, аёллар-
нинг қўрагидан қон аралаш сут оқди...

11
Ҳаммасини кўриб турди деразадан Ати-
на, киприқлари маржон тақди аламзада
ёшидан. Шу топ нима бўлди ўзи?! Биби
Марьям, кўмак бер! Беглар беги дубулгаси
учиб тушди бошидан. Кўриб қолди уни но-
гоҳ бизнинг гўзал Атина...

– Йигит бўлса шундай бўлса! – деди
яшиндек чакнаб. Ҳали бундай лафозатни
кўрмагани умрида. Қошлар худди шоҳи
қойшаб гулидаги ёй каби, бургут кўзлар
санчилиди ўқдай қизнинг қалбига. Чўчиб
тушди киз бечора ва севинчдан бўшади...
Ғойиб бўлди жангга кирган йигитларнинг
барчаси, қони дарё бўлган Пётр, Стефан
ҳам йўқолди, кўнғир сочили Минчо, Генчо,
Аспарухлар йўқолди... Қулоғига қирмай
қолди аёлларнинг йиғиси. Нима бўлди ўзи
шу топ? Биби Марьям, кўмак бер!

12
Севиб қолди Бай Василнинг гўзал кизи
Атина, севиб қолди отасининг ашаддий
душманини, она юрти унга берган нонни

13
Беглар беги отига камчи босди, йўл-
га тушди асирлар. Қаердасан, Илчо, отанг
хурмати — кўр опангни!

14
Гайдукларим, азаматлар, нафратингиз
ўринли! Аммо кўшиқ тугамади, кулоқ бе-
ринг, тутатай.

15
Оғир жангда беглар беги ғолиб чиқди.
Асирлар занжирбанд бўлди. Улжалар ха-
чирларга ортилди.

16
Тўхтанг, тўхтанг! Ким келмоқда? Кела-
ётган ким ўзи? Кампирми у ё бевами ёлғиз
қолган бу юртда? Йўқ! Атина, Бай Васил-
нинг гўзал кизи – Атина!

17
Келинчақдай ясанган у. Лабларида та-
бассум, юришлари товус каби хиромон ва
мулоим. Тўғри келди майдонга у, салом
берди ғолибга — бекка назар ташлади у ой-
момодек эгилиб. Кейин деди:

18
Беглар беги отига камчи босди, йўл-
га тушди асирлар. Қаердасан, Илчо, отанг
хурмати — кўр опангни!

19
Беглар беги отига камчи босди, йўл-
га тушди асирлар. Қаердасан, Илчо, отанг
хурмати — кўр опангни!

– Бегим, сенга ошик бўлдим, қулингман!
– шундай дея тиз чўқди киз тулпор билан
ёнма-ён.

20
Ҳамма хайрон. Ҳатто, бек ҳам хайрон
бўлди аввали. Кейин қизни даст кўтарди ва
ўтказди олдига, момикдай оқ қўрагидан
бўса олди лаънати!

21
Ох, Атина, ноқобил киз, сени нима жин
урди?! Қаердасан, Илчо, отанг хурмати –
кўр опангни!

22
Беглар беги отига камчи босди, йўл-
га тушди асирлар. Қаердасан, Илчо, отанг
хурмати — кўр опангни!

23
Ох, Атина, ноқобил киз, сени нима жин
урди?! Қаердасан, Илчо, отанг хурмати –
кўр опангни!

24
Беглар беги отига камчи босди, йўл-
га тушди асирлар. Қаердасан, Илчо, отанг
хурмати — кўр опангни!

25
Беглар беги отига камчи босди, йўл-
га тушди асирлар. Қаердасан, Илчо, отанг
хурмати — кўр опангни!

26
Беглар беги отига камчи босди, йўл-
га тушди асирлар. Қаердасан, Илчо, отанг
хурмати — кўр опангни!

27
Беглар беги отига камчи босди, йўл-
га тушди асирлар. Қаердасан, Илчо, отанг
хурмати — кўр опангни!

28
Олисан отлик кўринди. Қўллар бўлди
соёбан. Бу – хўрланган ер ўғли! Келаётган
бу паҳлавон азамат йигит – Илчо!

29
Девдек наъра торгди, Илчо, беглар беги
тўхтади. Атинани титроқ босди, хўжасига
ёпишди.

30
– Эй, лаънати беглар беги! Юрак бўлса
отдан туш, куч синайлик якка-якка, ё бўл-
маса ўликсан!

31
Беглар беги отига камчи босди, йўл-
га тушди асирлар. Қаердасан, Илчо, отанг
хурмати — кўр опангни!

32
Олишдилар роппа-роса уч кечаю уч кун-
дуз, қилич синиб, навбат келди, навбат кел-
ди ханжарга...

33
Уқасининг ботирлиги Атинани шод қил-
ди. Кўпик сочди беглар беги дош беролмай
хужумга. Боши узра ўйнаб кетди ботир Илчо
ханжари. Шу топ... Нима бўлди ўзи?! Биби
Марьям, кўмак бер! Лаънати киз қалқон қил-
ди бекка ўз қўрагини! Юрагини кесиб ўтди
уқасининг ханжари... Беглар беги қочди отга
камчи уриб кетма-кет. Йиқилди киз.
– Бегим, тўхта! – бекка томон чўзди қўл.
Беглар беги тўхтамади, чанг ичида йўқолди...

34
Ох, Марица, Марица, ғамгин ва сокин
дарё, қирғоғиндаги қабрлар қимларнинг
қабрлари? Гўр бошида дев қалдини букиб
йиғлаётган ким?!

35
– Бай Илчо бу. Бай Василнинг содиқ, асл
фарзанди. Қабрларда Бай Василь ҳам Атина
ухламоқда... Йигирма йил бўлди Илчо хар
кун келар бу ерга, қабрларга янги гуллар
қўяди-да, йиғлайди.
– Ота, мени кечиргин, сен, гуноҳимдан
ўтгин сен, севиқли Атинангни асраб қола
олмадим!

Gazetxon ilhomlari

ОЙЛАРНИ УХЛАТДИК ЭРТАКЛАР АЙТИБ

***

Қарагин, осмон кенг, ер ҳам бепоён,
Мен эса ҳаловат истаيمان сендан.
Қарагин, сени деб типирлайди жон,
Мен эса муҳаббат излайман сендан.

Чопаман, хув парку булутни қувиб,
Ўмгирга чаяман юзларимни ҳам.
Топмасам, ўзимдан кетарман совуб,
Кўксимга бир роҳат излайман сендан.

Топишдик, суйишдик, дилга тўй бериб,
Айрилмоқ истамас эди-ку кўнгил.
Мен колдим, узокка кетдингми учиб,
Кўнгилга саёхат излайман сендан.

Ойларни ухлатдик эртақлар айтиб,
Кўёшни уйғотдик сахарлар билан.
Кутаман, биламан, келасан қайтиб,
Яна бир ижозат излайман сендан.

Дунё кенг, кўнглимиз ундан-да теран,
Яна бир гул суҳбат излайман сендан.
Қаршигда гуноҳкор бу калбим билан,
Туганмас муҳаббат истаيمان сендан.

***

Онажон, тандиринг битди, нонлар ёп,
Юзларинг ял ёсини чўғлар тафтидан.
Қорақуя теккан, кул чанги теккан,
Кулчалар олайин қайноқ кафтингдан.

Тандирдек ғамларни ёқарсан, она,
Чўғдек меҳринг билан тобланинг бизни.
Хар куним, тунимда сенсан парвона,
Нондек азиз билдинг хар биримизни.

Оловда қизарган юзларинг мунис,
Оловлар тафтидан қизарган кулча.
Кўлларинг ўпаман, юзинг ўпаман,
Қанча ғам кўрдинг бу кунни кўргунча.

Онажон, тандиринг битди, кулча ёп,
Кўёшдек оламга меҳрлар берсин.
Пойингда пойандоз, бўлсин-а кўксим,
Онажон, кўзларинг доимо қулсин.

***

Уринамиз топмоққа висол,
Талинамиз бир бор кўришга.
Олисларда бўлса-да алхол,
Биз ҳақлимиз бахтли бўлишга.

Айланади кунлар безовта,
Ой чиқади, Кўёш айланар,
Кўнглимизда орзумиз битта,
Биз ҳақлимиз бахтли бўлишга.

Кўзларингда соғинчинг расми,
Кафтларингда титрайдиги тилак,
Висол истаб энтикар жисминг,
Биз ҳақлимиз бахтли бўлишга.

Термуламан сувратларингга,
Қисматимга тилайман тўзим,
Термуласан сувратларимга,
Биз ҳақлимиз бахтли бўлишга.

Ох, кўксимнинг жони, нурлигим,
Олислардан сочарсан зиё,
Сен бордирсан, менинг борлигим,
Биз ҳақлимиз бахтли бўлишга.

Оёғимда қисмат занжири,
Сенинг эса мингта ғаминг бор.
Насиб этса, топармиз бахтни,
Биз ҳақлимиз бахтли бўлишга.

Мансур ХУЖАЕВ,
Фаргона вилояти

Рустам НАЗАР

КЗИЛ ОЛМА

Дарахтнинг энг учиди
Кўзга чўғдек босилиб,
Турар эди бир дона
Кизил олма осилиб.

МОВИЙ КЎҚДА БИР ҚУШЧА

Неча кундир Эчкивой
Туролмасди бир жойда –
Олма сари талпиниб,
Иргилларди бефойда.

Буни кўрган Жирафа
“Эх, лапашанг!”,
деб кўйди.

Чўзди узун бўйинини
Ва олмани... еб кўйди!

ГУЖУМ

У – бахайбат, у – кўркам,
Кўчамизнинг ғурури.
Тинмас яшил бағрида
Қушлар чуғур-чуғури.

Одамларнинг дилида
Хаяжонли бир туйғу:
– Авлодларга бизлардан
Баҳоси йўқ мерос бу!

Танасини бир нодон
Пичок билан ўйибди –
“Тула плюс Валивой”
Дея ёзиб кўйибди.

Унга боқиб, вужудим
Оғриқларга тўлади –
Ахмоқона ёзув ҳам
Нахот, мерос бўлади?!

КЎРҚОҚ ФАСЛ

Дарахтларнинг раёйига
Қарамайди сира Қуз –

Хаммасига ранг чаплар,
Берар бир хил сарик тусл.

Лекин кўм-кўк арчани
Четлаб ўтар наридан.
Журъат этмас бўяшга,
Кўрқар... игналаридан!

БИР ҚУШЧА

Мовий кўқда бир қушча
Чарх урарди айлиниб.
Ховлимизга сепаиб дон,
Мен кутардим шайлиниб.

Bolalar bekati

Ерга тушган заҳоти
Югурардим кўргани.
Бора-бора қушча ҳам
Қолди шунга ўрганиб.

Ўрмалаб, дон чўқилаб,
Ёнимдан ҳеч жилмасди.

Сира емиш излашинг
Ташвишини қилмасди.

Қорни хар кун тўқ бўлгач,
Миннатсиз, текин донга –
Ажаб, қушча бутунлай
Учмай кўйди осмонга!

Gul ko‘p, chaman ko‘p...

БРЭДБЕРИНИНГ АДАБИЙ МЕРОСИ

Рэй Бредбери ўзидан улкан адабий мерос: деярли мингта яқин турли жанрдаги асарлар қолдирган! Уларнинг саккиз юздан ортиги – романдан бошлаб хикояларгача – барча жанрларда ёзилган.

ФАҚАТ ИЛМИЙ ФАНТАСТИКА ЭМАС

Рэй Бредбери жаҳон адабиётида илмий фантаст ёзувчи сифатида танилган бўлса-да, унинг асосий асарлари фэнтези ва эртақ (ёки ривоят) сингари жанрларда ёзилган. Бредберининг асосий хизмати шундаки, илмий фантастика жанрини кенг китобхонлар оммаси орасида тарғиб этди. Унга қадар мазкур жанрга деярли эътибор қаратилмасди.

ЎРТА МАЪЛУМОТЛИ

Адиб бор-йўғи ўрта мактабни тамомлаган. Оила-си камбағаллиги сабабли на коллеж, на университет-да ўқиган. Мактабни битиргач, газета сотиш билан машғул бўлган. Аммо бу борада у кўп ташвиш чекмаган: “мен университет эмас, кутубхонани тугатганман”, деган.

РЭЙ БРЭДБЕРИ ВА КИНОМАТОГРАФИЯ

Бредберининг асосий иши ёзувчилик бўлса-да, кино унинг хаётида муҳим аҳамият касб этган. Машҳур Хичкок билан самарали ҳамкорлик қилган ва “Қушлар” фильми сценарий муаллифи бўлишига бир баҳя қолган. Бредбери ижодий фаолиятида кўплаб кино-сценарийлар ёзган, унинг сценарийси асосида суратга олинган машҳур фильм – “Моби Дик”. Бредбери таникли совет кино режиссери Сергей Бондарчук билан шахсан таниш бўлган.

ИЖТИМОЙ ФАЛОКАТ

1932 – янги йил байрамида Бредберига ўйинчок ёзув машинкаси совға қилинади. Орадан беш йил ўтгач, 10 долларга ҳақиқий ёзув машинкаси сотиб олади. XX ва XXI асрларда эришилган бир қанча буюқ ихтироларга қарамай, ёзув машинкаси Бредберини мамнун этган камдан-кам ихтиролардан бири эди. “Фаренгейт бўйлаб 451” асари ва айрим хикояларида у “қулоққа тақиландиган” радиотелефонларни башорат қилган ва уларни одамларни ёлғизлатиб қўядиган “ижтимоий фалокат”, деб баҳолаган. У ҳеч қачон компьютердан фойдаланмаган, 2009 йилга келиб, интернетни “асосан, вақт совурадиган пуч нарса”, деб атаган.

БИР ҚУШИ...

Бир гал Бредбери, ўзининг фикрича, барча муваффақиятсиз ва бўш хикояларини йиғиб, ҳовлисида қатта гулханда ёқади. “Икки миллион сўзни ёқиб юбордим”, деган экан кейинчалик ўзидан хафа бўлиб. Бу воқеа унинг “Фаренгейт бўйлаб 451” номли романига асос бўлган. Қизиқ, романининг номидан маълумки, қоғознинг ёниш даражаси ҳақиқатан цельсий бўйича 451 даражадир. Бредберининг хонасида F-451 автомобиль рақами турган, аммо ёзувчи ҳеч қачон машина хайдаланмаган экан.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси жамоаси уюшма аъзоси Жовли Хушбоққа онаси
Роҳат ая ХУДОЙҚУЛОВАнинг
вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

“Гулистон” ва “Театр” журналлари бирлашган таҳририяти жамоаси “Гулистон” журнали бўлим муҳаррири Манзура ШАМСИДДИН падали бузруквори
Жўрақул ота ШАМСИДДИН ўғлининг
вафоти муносабати билан таъзия билдиради.

Найиё

***

Тикка кўтариладиган қия йўлда
оғайнилардан бири отдан
йиқилибди. Иккинчиси эса,
от устида оғайнисига қараб
кичкирибди:

– Омадинг бор экан, ёмон
тушмадинг. Мен эса, қаерда,
қандай йиқилишимни бил-
майман.

***

Олти юз нафар миршаб
беш соат давомида Сул-
тон Аҳмад камокхонасини
остин-устин қилиб, ҳамма ко-
вакларни тинтиб чиқишибди.
Лекин заррача қора дори
топилмабди.

Бу хабарни чоп этган
рўзнома кўшиб кўй-
ибди: “Манфаатдор
идоралар бундан жуда
мамнун бўлдилар”.

Ё Парвардигор!
Агар бу ерда “мамнун
бўладиган” жойи бўл-
са, бу махбуслар қора
дорини яхшилаб яши-
риб кўйганидадир.

***

Бу хикоят давлат
ишларида лоқайдлик
фақат бизда эмас, бал-
ки бошқа жойларда ҳам
борлигини кўрсатади.

Чикаго шахрида икки йигит
машинасини сарик, яъни му-
ниципалитет машиналари ран-
гига бўяб, уни муниципалитет
қурилишларидан бирининг
олдига хайдаб келиб, кўрго-
шин трубаларни унга юклай
бошлаганларида миршаб “уд-
дабуронларни” ушлаб олибди.

Муваффақиятга эришиш-
га ишонган ўғриллар миршаб-
нинг улардан шубҳалангани-
дан ажабланидилар. Миршаб
эса ошқамасдан:

– Сизлар чакконлик бил-
лан ҳаракат қилдинглар. Агар
сизлар чиндан ҳам муници-
палитет ишчилари бўлганин-
гизда, бунчалик ғайрат билан
ишламасдингиз, – деб изоҳ
берибди.

Мухсин ҒАНИЕВ
таржимаси.

бир нави эди. Лекин иккинчи-
си қурилганидан сўнг (ахир,
саноатимиз ривожланиб бо-
раётгани сир эмас) қоғознинг
баҳоси анча қимматлашиб,
ҳатто жаҳон бозоридаги ўр-
тача нархдан ҳам ошиб кетди.
Энди учинчиси қурилармиш
(ахир, саноатимиз ривожла-
ниб бораётгани сир эмас-ку).
Хурматли қурувчилар! Худо
хайрингизни берсин, ўтиниб

Италиялик профессор, ар-
хеолог Истанбулга келганида
Римга америкалик дўсти кел-
гани ҳақида сўзлаб берибди.
Профессор уни шахарнинг
диккатга сазовор жойларига
олиб борганида, шубҳасиз,
Коллизейни ҳам кўрсатибди.
Амриқолик меҳмон машҳур
харобаларни кўргач, хўрси-
ниб дебди:

**Нади ДОГАН,
турк адиби**

ШУНЧАКИ ГАПЛАР

сўраймиз, учинчи қоғоз фа-
брикасини қуриш қарорин-
гиздан қайтинг!

– Бай-бай! Рим иккинчи
жаҳон урушида қаттиқ бом-
бардимон қилиниб, бунча та-
лофат кўргани ҳақида эшит-
маган эканман.

***

Икки оғайни иш ахтариб
юрганида бир раҳмдил киши
уларга маслаҳат берибди:

– Самсунгга боринглар,
Чоршанба туманидаги ден-
гойи отлар тўдаси дайдиб
юради. Иккитасини тутиб,
бу ерга келтирсангиз, пулини
оласиз.

Оғайниллар ўша манзилга
борсалар, ҳақиқатан жонзот-
лар кенгликларда ўтлаб юрган
экан. Оғайниллар аранг иккита
отнинг бўйнига аркон солиб
миниб, орқага қайтибдилар.

Аслида ўтган ишга саловат
дейдилар-у, лекин ўша ишни
билиб кўйган яхши. Ҳуқумат
ноиблигига номзодлардан бири
Қора денгиз бўйидаги вилоят
ахли билан учрашувга борибди.
Учрашувда нутқ сўзлаётганда
сайловчилардан бири лўкма
ташлаб, унинг гапини бўлибди:

– Ноибликка номзодимиз
саводли бўлишини истаймиз!
Бошқа бир овоз унга эъти-
роз билдирибди:

– Нима, ақлдан озган-
мисан? Ахир, номзоди-
миз профессор-ку, ҳатто
бир замонлар вазир бўл-
ган.

– Мен буни билмай-
ман. Билганим шуки,
биз унга беш юзгача хат
ёздик. Агар саводи бўл-
ганда, ҳеч қурса, битта-
сига жавоб ёзарди.

***

Бир киши ўғли така-
салтанг бўлгани учун
доим:

– Сен одам бўлмай-
сан, – деб койирди.
Йиллар ўтиб, ўғил
улғайиб, халқ ноиби бўл-
гач, отасидан сўрабди:

– Дада, нукул одам
бўлмайсан, дердингиз,
энди нима дейсиз?
– Мен сенга ноиб эмас,
одам бўлмайсан, деган эдим.

***

Шер овчилар жуда лофчи
бўлади-да! Улардан бири:
– Бир куни рўпарамдан
кап-қатга шер чиқиб қолса бўла-
димми? Ишонасизми, ёнимда
курол йўқ. Қўлимдан нима ҳам
келарди? Ахволимни тушун-
гандирсиз. Табиийки, шер мени
паккос туширди, – деди.

– Ахир, сиз ҳаётсиз-ку? –
эътироз билдирди даврадаги-
лардан бири.
– Ҳа, лекин шу ҳам ҳаёт-
ми? – жавоб берибди овчи.

***

Бизда ягона қоғоз фабрика-
си борлигида қоғознинг нархи

**Нади ДОГАН,
турк адиби**

ШУНЧАКИ ГАПЛАР

сўраймиз, учинчи қоғоз фа-
брикасини қуриш қарорин-
гиздан қайтинг!

– Бай-бай! Рим иккинчи
жаҳон урушида қаттиқ бом-
бардимон қилиниб, бунча та-
лофат кўргани ҳақида эшит-
маган эканман.

***

Икки оғайни иш ахтариб
юрганида бир раҳмдил киши
уларга маслаҳат берибди:

– Самсунгга боринглар,
Чоршанба туманидаги ден-
гойи отлар тўдаси дайдиб
юради. Иккитасини тутиб,
бу ерга келтирсангиз, пулини
оласиз.

Оғайниллар ўша манзилга
борсалар, ҳақиқатан жонзот-
лар кенгликларда ўтлаб юрган
экан. Оғайниллар аранг иккита
отнинг бўйнига аркон солиб
миниб, орқага қайтибдилар.

‘O‘zbekiston adabiyoti va san‘ati

Манзилмиз: Тошкент-100066,
Бунёдкор кўчаси, Адиблар хиёбони,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси биноси.

E-mail: uzas.gzt@mail.ru

Муассис:
ЎЗБЕКИСТОН
ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ

Бош
муҳаррир
Хумоюн
АКБАРОВ

Таҳририятга келган кўлғемалар таҳлил этилмайди ва муаллифларга қайтарилмайди. Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланishi мумкин.

Навбатчи муҳаррир Шухрат АЗИЗОВ
Саҳифаловчи Нигора ТОШЕВА
Газета 2014 йил 26 ноябрда Ўзбекистон Республикаси
Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва
оммавий коммуникациялар агентлигида томонидан
0283 рақам билан рўйхатга олинган.
Адади - 1057. Буюртма Г - 1038.
Ҳажми - 3 босма табоқ, А - 2.
Нашр кўрсаткичи - 222.
Ташкилотлар учун - 223. 1 2 3 4 5 6

“Шарқ”
нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
босмахонаси.
Босмахона манзили:
Буюқ Турон кўчаси,
41-уй.

Босишга топшириш вақти - 21.00.
Босишга топширилди - 21.35.

**ЖУМА КУНЛАРИ
ЧИҚАДИ**
Сотувда нархи эркин.

